

نگاه استخباراتی و پروژه ای امریکا به افغانستان

محمد اکرام اندیشمند

جنرال جان کمبل فرمانده نیروهای امریکا در افغانستان که به مجلس سنای امریکا در مورد اوضاع افغانستان گزارش (14میزان 1394 / 6 اکتوبر 2015) ارائه کرد از رئیس جمهور اوباما خواست تا خروج کامل قوای امریکایی را در سال آینده میلادی 2016 مورد باز بینی قرار دهد. او از ضعف و ناتوانی نیروهای نظامی افغانستان در عرصه تعلیمات و تجهیزات و نیازمندی آنها به دوام کمک امریکا در این عرصه سخن گفت. اما مهم ترین نکته قابل پرسش و بحث با توجه به اظهارات ژنرال امریکایی قوماندان قوای امریکا در افغانستان، به دلایل و عوامل ضعف و ناتوانی دولت افغانستان و نیروهای نظامی این دولت پس از تقریباً یک نیم دهه حمایت مستقیم نظامی و مالی امریکا و متحدین غربی اش با هزینه ده ها و حتی صد هاملیارد دالر بر می گردد. چرا این همه کمک های هنگفت ایالات متحده امریکا از سال 2001 تا حالا که سال 2015 رو به پایان است دولت افغانستان را در تمام عرصه ها به ویژه در عرصه نظامی و دفاعی توانمند و پایدار نساخت؟ چرا نیروهای نظامی و امنیتی افغانستان در شهر قندوز که از نظر کمیت و حتی کیفیت سلاح و تجهیزات، چند برابر طالبان بودند، نتوانستند از سقوط شهر جلوگیری کنند؟ اگر اشتباه و خبط امریکایی ها به عنوان حامی اصلی نظامی و مالی دولت افغانستان در ضعف و ناتوانی این دولت پس از سال 2001 تا اکنون بررسی و نشان دهی شود، نکات اصلی سیاست های غلط و اشتباهات امریکا چیست؟

امریکایی ها در دهه هشتاد سده بیستم که وارد جنگ افغانستان شدند و از مجاهدین در برابر نیروهای شوروی وقت و دولت حزب دموکراتیک خلق حمایت کردند، با نگاه و سیاست استخباراتی و پروژه ای وارد این معرکه شدند. سازمان استخبارات مرکزی امریکا (CIA) مجری این سیاست شد و مثلث استخباراتی را در مشارکت با استخبارات نظامی پاکستان (ISI) و سازمان استخبارات عربستان سعودی (GID) در حمایت تسلیحاتی و مالی از مجاهدین افغانستان در جنگ علیه روس ها شکل داد. برای امریکایی ها در این جنگ و یا جهاد افغانستان و این حمایت، ضربه زدن به روس ها و گشتن بیشتر آنها در سرزمین افغانستان مهم بود، نه ایجاد یک دولت اسلامی و جهادی جانشین دولت مورد حمایت آنها در کابل. به عبارت دیگر، حمایت از جنگ و جهاد افغانستان برای امریکا پروژه ای بود که باید امپراتوری روس ها بنام اتحاد شوروی متحمل زیان و ضربه کشنده می شد. سیاست استخباراتی امریکا در مورد افغانستان در همان دوران با این دید و استراتژی استوار گردید. امریکایی ها در این سیاست، هیچگاه بسوی افغانستان به عنوان یک کشوری که صاحب دولت ملی و مدرن پایدار و دارای ثبات و توسعه پایدار در عرصه های مختلف حیات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی باشد و یا شود، نگاه نکردند. اما آیا امریکایی ها این سیاست و این نگاه را پس از سال 2001 در افغانستان با خود داشتند و یا اینکه سیاست استخباراتی پیشین را به سیاست تشکیل دولت ملی و مدرن پایدار و دولت موثر و متعهد به توسعه پایدار در افغانستان، تغیر دادند؟

پاسخ این پرسش علی رغم دیدگاه و تحلیل متفاوت خبرگان سیاسی و مخالفان و موافقان سیاست های امریکا در افغانستان، پاسخ منفی است. امریکایی ها علی رغم ورود مستقیم با قوای نظامی در افغانستان در سال 2001 و حمایت گسترده نظامی و مالی از دولت افغانستان بریاست حامد کرزی، نگاه استخباراتی و پروژه ای خود را در مورد افغانستان تغییر ندادند.

امریکایی ها در حالی که ده ها میلیارد دالر را در افغانستان هزینه کردند، اما هیچ گونه برنامه استراتژیک را در جهت توسعه پایدار سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حتی امنیتی که از ضروریات و الزامات وجودیک کشور مستقل و با ثبات و شکل گیری یک دولت ملی و مدرن است، تدوین و عملی نکردند. هیچ گام موثر در جهت باز سازی و نوسازی زیرساخت های اقتصادی افغانستان بر نداشتند. بر عکس با تحمیل سیاست پروژه ای اقتصاد بازار برای افغانستان، یک اقتصاد مصرفی همراه با غارتگری و بی عدالتی عمیق و گسترده را شکل دادند.

امریکایی ها در عرصه دولت و حاکمیت سیاسی در افغانستان به جای سرمایه گذاری بروی یک سیستم پایدار سیاسی، بروی افراد و اشخاص سرمایه گذاری کردند. سرمایه گذاری که با فریب و تقلب همراه بود و به ایجاد فاسدترین دولت در میان سه چهار دولت فاسد جهان انجامید. نکته بسیار تلخ و مصیبت بار این است که امریکایی ها با نگاه استخباراتی و پروژه ای به افغانستان به جای تقویت سیستم موثر و عادلانه سیاسی در جهت پایدار سازی دولت و نظام سیاسی، پول های اپراتیفی و استخباراتی را در دسترس اشخاص، شورا ها و نهاد های مختلف قرار داده و قرار می دهند تا نوعی از ثبات و آرامش موقت در زمان حضور آنها ادامه داشته باشد.

در نتیجه سیاست استخباراتی و پروژه ای امریکا، اکنون افغانستان پس از چهارده سال حمایت نظامی و مالی امریکایی ها به جای آنکه به استقلال، ثبات و توسعه پایدار سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی رسیده باشد، در نیازمندی و وابستگی مطلق و مرگبار دوام حمایت و کمک امریکا و متحدینش فرو رفته است. سیاست استخباراتی و پروژه ای امریکا، افغانستان را امروز در دو راهی دوام این حمایت و وابستگی به امریکا و یا سقوط در چنگال خونین و جنایتار طالب و داعش قرار داده است.